

Briselē, 2023. gada 30. jūnijā
(OR. en)

11143/23

ECOFIN 668
UEM 202
SOC 494
EMPL 345
COMPET 689
ENV 768
EDUC 281
RECH 313
ENER 404
JAI 914
GENDER 145
ANTIDISCRIM 139
JEUN 183
SAN 420

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Iepr. dok. Nr.:	9838/1/23 REV 1
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 613 final
Temats:	PADOMES IETEIKUMS par Kipras 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Kipras 2023. gada stabilitātes programmu

Pielikumā ir pievienots minētais Padomes ieteikuma projekts, kas apspriests Padomē un Eiropadomē, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu COM(2023) 613 final.

PADOMES IETEIKUMS

(... gada ...)

**par Kipras 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par
Kipras 2023. gada stabilitātes programmu**

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu ¹ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ², un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

² OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 ³, ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("mehānisms"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm mehānisms sekmē ekonomikas un iekļaujošu atveseļošanu un ilgtspējīgu un izaugsmi veicinošu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši reformas un investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāko īstenošanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu 2022. gada 30. jūnijā tika atjaunināta katrai dalībvalstij paredzētā maksimālā finanšu iemaksa no mehānisma.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

- (2) Komisija 2022. gada 22. novembrī pieņēma 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2023. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2023. gada 23. martā apstiprināja 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā izvirzītās prioritātes, kuras ir vērstas uz konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2022. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2023. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Kipru kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Attiecīgi būtu jāizstrādā padziļināts pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī atzinumu par Kipras 2023. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku un priekšlikumu attiecībā uz 2023. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ⁴ ("2023. gada ieteikums par eurozonu") Padome pieņēma 2023. gada 16. maijā un Vienoto nodarbinātības ziņojumu – 2023. gada 13. martā.
- (3) Lai gan Savienības valstu tautsaimniecības demonstrē ievērojamu noturību, ģeopolitiskajam kontekstam joprojām ir negatīva ietekme. Tā kā Savienība nelokāmi solidarizējas ar Ukrainu, Savienības ekonomikas un sociālās politikas programma ir vērsta uz to, lai īstermiņā mazinātu enerģētikas krīzes negatīvo ietekmi gan uz mazaizsargātām mājsaimniecībām, gan uzņēmumiem un lai turpinātu centienus īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos, atbalstītu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, aizsargātu makroekonomikas stabilitāti un palielinātu noturību vidējā termiņā. Tajā liela uzmanība ir pievērsta arī Savienības konkurētspējas un produktivitātes palielināšanai.

⁴ Padomes Ieteikums (2023. gada 16. maijs) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C 180, 23.5.2023., 1. lpp.).

- (4) Komisija 2023. gada 1. februārī nāca klajā ar paziņojumu "Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam" ("Zaļā kursa industriālais plāns"). Zaļā kursa industriālā plāna mērķis ir uzlabot Savienības neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju un atbalstīt ātru pārkārtošanos uz klimatneitralitāti. Tas papildina Eiropas zaļā kursa un *REPowerEU* ietvaros īstenotos centienus. Tā mērķis ir arī veicināt labvēlīgākus apstākļus tādu neto nulles emisiju tehnoloģiju un produktu Savienības ražošanas jaudas izvēršanai, kas vajadzīgi Savienības vērienīgo klimatisko mērķrādītāju sasniegšanai, un nodrošināt piekļuvi attiecīgām kritiski svarīgām izejvielām, tostarp, diversificējot piegādes avotus, pienācīgi izmantojot ģeoloģiskos resursus dalībvalstīs un maksimāli palielinot izejvielu reciklēšanu. Zaļā kursa industriālā plāna pamatā ir četri pīlāri: prognozējama un vienkāršota normatīvā vide, ātrāka piekļuve finansējumam, prasmju pilnveidošana un atvērta tirdzniecība noturīgām piegādes ķēdēm. Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar papildu paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada", kas strukturēts atbilstoši deviņiem savstarpēji pastiprinošiem virzītājspēkiem ar mērķi strādāt, lai panāktu izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu. Paziņojumā ir noteiktas politikas prioritātes, kuru mērķis ir aktīvi nodrošināt strukturālus uzlabojumus, mērķtiecīgas investīcijas un regulatīvus pasākumus Savienības un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspējai. Turpmāk sniegtie ieteikumi palīdz īstenot minētās prioritātes.
- (5) 2023. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo ar šiem plāniem ir paredzēts izpildīt visus iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētos attiecīgos ieteikumus vai arī to būtisku daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020. un 2022. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

- (6) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435 ⁵ ("*REPowerEU* regula") mērķis ir ātri izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilās degvielas importa. Tas veicinās enerģētisko drošību un Savienības energoapgādes dažādošanu, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. *REPowerEU* regula sniedz iespēju dalībvalstīm savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos pievienot jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus. Minētās reformas un investīcijas arī palīdzēs uzlabot Savienības neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju, kā izklāstīts Zaļā kursa industriālajā plānā, un īstenot konkrētām valstīm saistībā ar enerģiju adresētos ieteikumus, kas dalībvalstīm sniegti 2022. gadā un attiecīgā gadījumā 2023. gadā. Ar *REPowerEU* regulu tiek ieviesta jauna neatmaksājama finansiālā atbalsta kategorija, kas darīta pieejama dalībvalstīm, lai tiktu finansētas jaunas ar enerģētiku saistītas reformas un investīcijas saskaņā ar to atveseļošanas un noturības plāniem.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

- (7) Komisija 2023. gada 8. martā pieņēma paziņojumu, kurā sniegtas fiskālās politikas norādes 2024. gadam ("2023. gada 8. marta paziņojums"). Tā mērķis ir atbalstīt dalībvalstis stabilitātes un konverģences programmu sagatavošanā un tādējādi stiprināt politikas koordināciju. Komisija atgādināja, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula 2023. gada beigās tiks deaktivēta. Komisija aicināja panākt, lai fiskālā politika 2023.–2024. gadā nodrošinātu parāda atmaksājamību vidējā termiņā un ilgtspējīgā veidā veicinātu potenciālu izaugsmi, un aicināja dalībvalstis savās 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās izklāstīt, kā to fiskālie plāni nodrošinās Līgumā noteiktās atsaucēs vērtības 3 % no iekšzemes kopprodukta (IKP) ievērošanu un ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī vidējā termiņā. Komisija arī aicināja dalībvalstis pakāpeniski atteikties no valsts fiskālajiem pasākumiem, kas tika ieviesti, lai aizsargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu satricinājuma, sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem. Tā norādīja, ka gadījumā, ja, atkārtoties ar enerģijas cenām saistītajam spiedienam, būtu nepieciešams pagarināt atbalsta pasākumu darbības laiku, šādiem dalībvalstu pasākumiem vajadzētu būt mērķorientētākiem, atbalstot tieši neaizsargātās mājsaimniecības un uzņēmumus. Komisija norādīja, ka fiskālie ieteikumi būtu izsakāmi skaitļos un diferencējami. Turklāt, kā ierosināts Komisijas 2022. gada 9. novembra paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm, fiskālie ieteikumi tiktu formulēti, pamatojoties uz neto primārajiem izdevumiem. Komisija ieteica visām dalībvalstīm turpināt aizsargāt valsts finansētās investīcijas un nodrošināt mehānisma un citu Savienības fondu efektīvu izmantošanu, jo īpaši, ņemot vērā zaļās un digitālās pārkārtošanās un noturības mērķus. Komisija norādīja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu un ievērojot spēkā esošās tiesību normas.

- (8) Komisija 2023. gada 26. aprīlī nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem Savienības ekonomikas pārvaldības noteikumu visaptverošas reformas īstenošanai. To galvenais mērķis ir uzlabot valsts parāda atmaksājamību un ar reformu un investīciju palīdzību veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. Komisijas priekšlikumu mērķis ir uzlabot valstu līdzatbildību, vienkāršot sistēmu un virzīties uz lielāku vidēja termiņa mērķi apvienojumā ar efektīvu un saskaņotāku izpildi. Saskaņā ar Padomes 2023. gada 14. marta secinājumiem par ievirzēm ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformai mērķis ir 2023. gadā pabeigt leģislatīvo darbu.
- (9) Kipra savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 17. maijā. Ievērojot Regulas (ES) 2021/241 19. pantu, Komisija novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu saskaņā ar minētās regulas V pielikumā izklāstītajām novērtēšanas vadlīnijām. Padome 2021. gada 28. jūlijā pieņēma Īstenošanas lēmumu par Kipras atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ⁶. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu, kurā konstatēts, ka Kipra ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

⁶ ST 10686/2021; ST 10686/2021 ADD 1.

- (10) Kipra 2023. gada 9. maijā iesniedza savu 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada 2. maijā – 2023. gada stabilitātes programmu atbilstoši Regulas (EK) Nr. 1466/97 4. panta 1. punktam. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 27. pantu 2023. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Kipras pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.
- (11) Komisija 2023. gada ziņojumu par Kipru publicēja 2023. gada 24. maijā. Tajā tika izvērtēts, kā Kipra īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2022. gadam, un kā Kipra īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz minēto analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjaudājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjaudājumi. Tajā bija arī novērtēts Kipras progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

- (12) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļinātu pārskatu par Kipru un tā rezultātus publicēja 2023. gada 24. maijā. Komisija secināja, ka Kiprā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība, kas saistīta ar privātā sektora, valdības un ārējo parādu, kopumā ir samazinājusies, bet joprojām rada bažas. Konkrētāk, ir ievērojami samazinājušies lielie parādi, tostarp ienākumus nenesoši aizdevumi, un paredzams, ka tas tā turpināsies, savukārt tekošā konta deficīts joprojām ir problēma. Privātā sektora parāds kopš 2015. gada ir mazinājies, izņemot 2020. gadu Covid-19 krīzes laikā, un paredzams, ka 2023. un 2024. gadā tas turpinās samazināties, pateicoties nominālā IKP pieaugumam. Tomēr augstākas procentu likmes varētu radīt spiedienu uz parāda apkalpošanu, jo aizdevumi pārsvarā ir ar mainīgu procentu likmi. Privātā un ārējā parāda uzkrājumus ietekmē īpašam nolūkam dibinātu struktūru klātbūtne Kiprā, kas paaugstina parāda līmeni, bet to radītais risks ekonomikai ir ierobežots. Banku turētie ienākumus nenesošie aizdevumi pēdējos gados ir ievērojami samazinājušies, pateicoties ienākumus nenesošu aizdevumu pārdošanai, norakstīšanai, atmaksai skaidrā naudā, dzēšanai un parāda-aktīvu mijmaiņas darījumiem. Valdības parāds pastāvīgi samazinās; tas samazinājās zem pirmspandēmijas līmeņa, un paredzams, ka 2023. un 2024. gadā tas turpinās samazināties. Neraugoties uz tūrisma atveseļošanos, lielais tekošā konta deficīts 2022. gadā palielinājās, atspoguļojot stabilu iekšzemes pieprasījumu, kā arī augstās enerģijas cenas; paredzams, ka 2023. un 2024. gadā tas nedaudz samazināsies, bet saglabāsies liels. Politiskā reakcija bijusi labvēlīga. Paredzams, ka vairāki atveseļošanas un noturības plānā iekļautie pasākumi palīdzēs dažādot ekonomiku, atbalstīs eksporta izaugsmi un mazinās pārmērīgu paļaušanos uz naftas importu. Atveseļošanas un noturības plāna ietvaros 2022. gada vidū tika pieņemts grozošu tiesību aktu kopums, kas attiecās uz uzņēmumiem, kuri iegādājās kredītus, un kredītu apkalpotājiem, uzlabojot to darbības vidi un atbalstot ienākumus nenesošu aizdevumu samazināšanu. Pēc vairākiem pagarinājumiem piespiedu atsavināšanas apturēšana beidzās šā gada februārī; efektīva piespiedu atsavināšanas sistēma ir būtiska, lai mudinātu aizņēmējus piedalīties aizdevumu pārstrukturēšanā, vēl vairāk samazinātu ienākumus nenesošus aizdevumus ekonomikā, palīdzētu samazināt privātā sektora parādsaistības un uzlabotu maksājumu disciplīnu.

- (13) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem Kipras vispārējās valdības bilance uzlabojās no deficīta 2,0 % apmērā no IKP 2021. gadā līdz pārpalikumam 2,1 % apmērā 2022. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājās no 101,2 % no IKP 2021. gada beigās līdz 86,5 % 2022. gada beigās.
- (14) Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējuši fiskālās politikas pasākumi, kas veikti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Šādi fiskālās politikas ieņēmumus samazinoši pasākumi 2022. gadā cita starpā bija akcīzes nodokļa samazināšana degvielas produktiem (benzīnam un dīzeļdegvielai par 7 centiem litrā un apkures degvielai par 5,37 centiem litrā) visiem patērētājiem un pievienotās vērtības nodokļa likmes samazināšana mājsaimniecību elektroenerģijas patēriņam no 19 % līdz 9 % (neaizsargātām mājsaimniecībām to samazināja vēl vairāk – līdz 5 %), savukārt fiskālās politikas izdevumus palielinoši pasākumi – elektroenerģijas tarifu palielinājuma subsidēšana, kas sedza 50–100 % no palielinājuma. Lai īstenotu minēto subsidēšanas pasākumu, valdība veic maksājumus Kipras Elektroenerģijas iestādei, kas ir valstij pilnībā piederoša struktūra. Komisija lēš, ka visu minēto pasākumu neto budžeta izmaksas 2022. gadā atbildīs 0,7 % no IKP. Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējušas arī budžeta izmaksas, kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu no Ukrainas pārvietotajām personām un kas tiek lēstas 0,1 % apmērā no IKP 2022. gadā. Tajā pašā laikā ar Covid-19 krīzi saistītu pagaidu ārkārtas pasākumu aplēstās izmaksas samazinājās no 2,9 % 2021. gadā līdz 0,3 % no IKP 2022. gadā.
- (15) Padome 2021. gada 18. jūnijā ieteica Kiprai ⁷ 2022. gadā saglabāt atbalstošu fiskālo nostāju, kas ietver stimulējošo iedarbību, kuru nodrošina mehānisms, un saglabāt valsts finansētās investīcijas.

⁷ Padomes Ieteikums (2021. gada 18. jūnijs), ar ko sniedz Padomes atzinumu par Kipras 2021. gada stabilitātes programmu (OV C 304, 29.7.2021., 58. lpp.).

- (16) Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja ⁸ 2022. gadā bija neitrāla, kas bija adekvāti augstās inflācijas apstākļos. Kipra atbilstoši Padomes ieteikumam turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansē no mehānisma. No mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansētie izdevumi 2022. gadā sasniedza 1,4 % no IKP (1,6 % no IKP 2021. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar citu Savienības fondu jaunā plānošanas perioda sākumposmu. Valsts finansētām investīcijām fiskālajā nostājā bija bremzējoša ietekme ⁹, kas atbilst 0,1 procentpunktam. Tāpēc Kipra nesaglabāja valsts finansētās investīcijas, kas neatbilst Padomes ieteikumam. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) pieaugumam bija neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju. Tāpēc Kipra pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.
- (17) Stabilitātes programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs par 2023. gadu ir labvēlīgāks nekā Komisijas 2023. gada pavasara prognoze un atbilst tam par turpmāko periodu. Valdība prognozē, ka reālais IKP 2023. gadā pieaugs par 2,8 % un 2024. gadā – par 3,0 %. Savukārt Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP pieaugs nedaudz mazāk, proti, par 2,3 % 2023. gadā un par 2,7 % 2024. gadā, un šo atšķirību veido mazāka iekšzemes pieprasījuma ietekme uz izaugsmi.

⁸ Fiskālā nostāja tiek mērīta, vadoties pēc izmaiņām primārajos izdevumos (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus), neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus, taču ietverot no mehānisma un citu Savienības fondu neatmaksājama atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, kas attiecināmi uz vidēja termiņa potenciālo izaugsmi. Sīkāku informāciju sk. fiskālās statistikas tabulu 1. izcēlumā.

⁹ Citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem bija ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,2 procentpunktiem no IKP.

- (18) Valdība savā 2023. gada stabilitātes programmā plāno, ka vispārējās valdības budžeta pārpalikums nedaudz samazināsies no 2,1 % no IKP 2022. gadā līdz 2,0 % no IKP 2023. gadā. Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu ir sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 86,5 % 2022. gada beigās līdz 81,1 % 2023. gada beigās. Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi valdības budžeta pārpalikums 2023. gadā būs 1,8 % no IKP. Tas atbilst 2023. gada stabilitātes programmā prognozētajam pārpalikumam. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē ir plānota līdzīga vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 80,4 % 2023. gada beigās.
- (19) Sagaidāms, ka vispārējās valdības bilanci 2023. gadā joprojām ietekmēs fiskālie pasākumi, kas veikti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Tie ir no 2022. gada pagarinātie pasākumi, konkrēti, akcīzes nodokļa samazināšana degvielas produktiem visiem patērētājiem un elektroenerģijas tarifu paaugstināšanas subsidēšana. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē atbalsta pasākumu neto budžeta izmaksas tiek prognozētas 0,4 % apmērā no IKP 2023. gadā ¹⁰. Vairākums pasākumu 2023. gadā nešķiet vērsti uz visneaizsargātākajām mājstāstniecībām vai uzņēmumiem, un tajos nav pilnībā iestrādāts cenas signāls, kas rosinātu samazināt enerģijas patēriņu un palielināt energoefektivitāti. Rezultātā Komisijas 2023. gada pavasara prognozē tiek lēsts, ka mērķtiecīgo atbalsta pasākumu summa, kas jāņem vērā novērtējumā par atbilstību Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam ¹¹, veidos 0,0 % no IKP 2023. gadā (salīdzinājumā ar 0,1 % no IKP 2022. gadā).

¹⁰ Šis skaitlis atspoguļo šo pasākumu gada budžeta izmaksu līmeni, ietverot kārtējos ieņēmumus un izdevumus, kā arī – attiecīgā gadījumā – kapitālizdevumu pasākumus.

¹¹ Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Kipras 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Kipras 2022. gada stabilitātes programmu (OV C 334, 1.9.2022., 104. lpp.).

- (20) Savā 2022. gada 12. jūlija ieteikumā Padome ieteica Kiprai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai ¹², ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Kiprai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Kiprai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus.
- (21) Saskaņā ar Komisijas 2023. gada pavasara prognozi fiskālā nostāja 2023. gadā būs kopumā neitrāla (-0,1 % no IKP). Fiskālā nostāja 2022. gadā bija neitrāla (0,0 % no IKP). Prognozēts, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,0 % no IKP. Tas ietver mērķorientēto atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu 0,1 % no IKP apmērā mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kuri ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu. Prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums kopumā atbilst Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam. Tiek prognozēts, ka no mehānisma dotācijām un no citiem Savienības fondiem finansētie izdevumi 2023. gadā sasniegs 0,8 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju 0,8 procentpunktu apmērā no IKP ¹³. Tāpēc Kipra plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus, un paredzams, ka tiks saglabātas valsts finansētās investīcijas. Tā plāno finansēt publiskās investīcijas, kas sekmē zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, tādās no mehānisma un citiem Savienības fondiem daļēji finansētās jomās kā Kipras elektroenerģijas tirgus pārvaldības sistēma, jaunu energoefektīvu ēku, tostarp jaunas psihiatriskās slimnīcas, būvniecība, skolu energoefektivitātes uzlabošana un ūdensapgādes drošības uzlabošana Nikosijas un Larnakas reģionos, izbūvējot rezervuāru.

¹² Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, Kipras potenciālās izlaidis vidēja termiņa pieauguma aplēse (10 gadu vidējais rādītājs), kuru izmanto fiskālās nostājas noteikšanai, ir 8,2 % nominālā izteiksmē.

¹³ Tiek prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs neitrāla ietekme 0,0 procentpunktu apmērā no IKP.

- (22) Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu paredzams, ka vispārējās valdības budžeta pārpalikums samazināsies, 2024. gadā sasniedzot 2,3 % no IKP. Palielinājums 2024. gadā galvenokārt atspoguļo sociālā nodrošinājuma iemaksu pieaugumu no 2024. gada 1. janvāra. Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies, 2024. gada beigās sasniedzot 72,9 %. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta pārpalikums 2024. gadā būs 2,1 % apmērā no IKP. Tas atbilst 2023. gada stabilitātes programmā prognozētajam pārpalikumam. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē ir plānota līdzīga vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 72,5 % 2024. gada beigās.
- (23) Stabilitātes programmā ir paredzēts 2024. gadā pakāpeniski izbeigt visus enerģētikas atbalsta pasākumus. Komisija arī pieņem, ka 2024. gadā enerģētikas atbalsta pasākumi pakāpeniski tiks pilnībā izbeigti. Tam pamatā ir pieņēmums, ka enerģijas cenas nepalielināsies no jauna.
- (24) Programmā Kipra plāno 2023. gadā sasniegt vidēja termiņa budžeta mērķi – strukturālo budžeta bilanci 0,0 % apmērā no IKP – un saglabāt to visā atlikušajā programmas periodā. Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, ir sagaidāms, ka strukturālā bilance 2023. gadā būs +0,9 % no IKP un 2024. gadā +1,3 % no IKP, tādējādi pārsniedzot vidēja termiņa budžeta mērķi. Piesardzīga fiskālā politika 2024. gadā arī palīdzēs stiprināt ārējo pozīciju.
- (25) Pieņemot, ka politika netiks mainīta, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka neto valsts finansētie primārie izdevumi ¹⁴ 2024. gadā pieaugs par 3,6 %.
- (26) Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu sagaidāms, ka valdības investīcijas samazināsies no 3,0 % no IKP 2023. gadā līdz 2,8 % no IKP 2024. gadā. Šis zemākais investīciju līmenis atspoguļo to, ka augstāka IKP apstākļos saglabājas nemainīgs nominālo investīciju līmenis.

¹⁴ Neto primāros izdevumus definē kā valsts finansētos izdevumus, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un izņemot procentu izdevumus un cikliskā bezdarba izdevumus.

- (27) 2023. gada stabilitātes programmā ir izklāstīta vidēja termiņa fiskālā virzība līdz 2026. gadam. Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības budžeta pārpalikums 2025. gadā saglabāsies nemainīgs 2,3 % apmērā no IKP un līdz 2026. gadam palielināsies līdz 2,4 %. Tāpēc tiek plānots, ka vispārējās valdības bilance atbildīs attiecīgajai Līgumā noteiktajai atsauces vērtībai visā programmas aptvertajā laikā. Saskaņā ar 2023. gada stabilitātes programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 72,9 % 2024. gada beigās līdz 60,1 % 2026. gada beigās.
- (28) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Kipras atveseļošanas un noturības plāns patlaban tiek īstenots, lai gan pastāv zināmas kavēšanās risks. Kipra iesniedza vienu maksājuma pieprasījumu, kurš atbilst atveseļošanas un noturības plānā ietvertajiem 14 atskaites punktiem un kura rezultātā tika izmaksāti kopumā 85 miljoni EUR. Kipras atveseļošanas un noturības plāns ir salīdzinoši plašs un sarežģīts. Lai līdz minimumam samazinātu kavējumu risku, būtiska nozīme ir stingrai pārvaldībai un atveseļošanas un noturības plāna pastāvīgai uzraudzībai. Paredzams, ka Kipras atveseļošanas un noturības plāns tiks pārskatīts, lai tajā iekļautu *REPowerEU* pasākumus un ņemtu vērā samazināto maksimālo finanšu iemaksu. Jaunās *REPowerEU* nodaļas ātra iekļaušana atveseļošanas un noturības plānā sniegs iespēju finansēt papildu reformas un investīcijas, lai atbalstītu Kipras stratēģiskos mērķus enerģētikas un zaļās pārkārtošanās jomā. Lai nodrošinātu atveseļošanas un noturības plāna, kā arī citas, ārpus minētā plāna tvēruma esošas ekonomikas un nodarbinātības politikas sekmīgu īstenošanu un rezultātā panāktu plašu līdzatbildību par politikas programmu kopumā, joprojām ir svarīgi sistemātiski un efektīvi iesaistīt vietējās un reģionālās iestādes, sociālos partnerus un citas attiecīgās ieinteresētās personas.

- (29) Komisija visus Kipras kohēzijas politikas plānošanas dokumentus apstiprināja 2022. gadā. Kohēzijas politikas programmu ātra īstenošana papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu, tostarp *REPowerEU* nodaļu, ir būtiska zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ekonomikas un sociālās noturības palielināšanai un līdzsvarotas teritoriālās attīstības panākšanai Kiprā.
- (30) Papildus ekonomiskajām un sociālajām problēmām, kas risinātas atveseļošanas un noturības plānā un kohēzijas politikas programmās, Kipra saskaras ar vairākām citām problēmām, kas saistītas ar uzņēmējdarbības vidi, jo īpaši ar valstij piederošu struktūru (VPS) pārvaldību, atjaunīgo energoresursu apguvi, elektrotīkla uzlabošanu un modernizāciju, energotīklu starpsavienojumiem, energoefektivitāti, ilgtspējīgu transportu un zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgajām prasmēm.

- (31) Pārvaldības sistēmā ir nepilnības attiecībā uz starptautiskajiem standartiem, piemēram, ESAO pamatnostādnēm par VPS korporatīvo pārvaldību un Pasaules Bankas instrumentu kopumu VPS korporatīvajai pārvaldībai. Jo īpaši VPS efektivitāti un lietderību palielinātu labāka finanšu rezultātu un publisko mērķu pārredzamība un pārskatatbildība attiecībā uz tiem; tas attiecas arī uz paraugprakses īstenošanu, piemēram, iecelšana VPS vadības struktūrās saskaņā ar pārredzamu procesu, kurā pamatojas uz nopelniem. Pašreizējo situāciju uzlabotu arī VPS īpašumtiesību funkcijas pārcelšana no nozaru ministrijām, kas orientētas uz politiku, uz īpašu centrālo iestādi vai vismaz centralizētas uzraudzības vienības izveidošana Finanšu ministrijā. Pārvaldības uzlabošana palīdzētu nodrošināt, ka VPS galvenie publisko investīciju projekti tiek pabeigti laikus, tādējādi veicinot zaļo un digitālo pārkārtošanos. Rīcība attiecībā uz VPS Kiprā padarītu pārvaldību efektīvāku un tirgu – taisnīgāku un pārredzamāku vietējiem un ārvalstu uzņēmumiem. Tas atbilst Kipras ilgtermiņa stratēģijas mērķiem un tās pamatā esošajam rīcības plānam (atbilstoši iniciatīvas jomai "Valstij daļēji piederošo organizāciju modernizācija un jaunu inovāciju un efektivitātes iniciatīvu izveidošana"). Publiskā sektora efektivitāti var uzlabot arī politikas jomas, kuru mērķis būtu uzlabot VPS pārvaldību. Kipra ir lūgusi Starptautiskajam Valūtas fondam tehnisko palīdzību attiecībā uz VPS pārvaldību.

- (32) Atjaunīgo energoresursu potenciālu Kiprā varētu pilnībā atraisīt un paātrināt tā izmantošanu, jo īpaši turpinot ieguldīt elektrotīkla uzlabošanā un modernizācijā un izvēloties tīkla mēroga enerģijas uzkrāšanas iekārtas. Elektroenerģijas pirkuma līgumi un cenu starpības līgumi var būt piemēroti ekonomiskie instrumenti atjaunīgo energoresursu izmantošanas paātrināšanai. Kipra pašlaik neizmanto gāzi, savukārt nafta veido 83,2 % no kopējās energoapgādes struktūras. Ņemot vērā enerģijas cenu lielās svārstības pasaules tirgos, lai saglabātu Kipras ekonomikas ilgtspēju, ir svarīgi samazināt tās lielo atkarību no naftas, ko tā pilnībā importē. Lai dažādotu energoapgādi un samazinātu atkarību no importa, Kiprai nāktu par labu energotīklu starpsavienojumi un atjaunīgo energoresursu plašākas izmantošana, kā arī investīcijas jaunā infrastruktūrā un tīklos. Papildus tam varētu paplašināt energoefektivitātes politiku un paātrināt tās īstenošanu, lai ierobežotu enerģijas patēriņa pieaugumu. Paredzams, ka energoefektivitātes pasākumi arī palīdzēs novērst enerģētisko nabadzību, ar ko saskaras liels iedzīvotāju īpatsvars (19,4 % 2021. gadā), tostarp attiecīgā gadījumā izmantojot kohēzijas politikas fondus. Kiprai par labu nāktu pāriešana uz ilgtspējīgu transportu. Pašreiz uz salas pārsvarā izmanto personīgo transportu, un visa transporta nozare kopā radīja 21 % no kopējās siltumnīcefekta gāzu emisijas 2020. gadā, savukārt elektrificēto transportlīdzekļu daļa no jaunreģistrētiem transportlīdzekļiem un uzlādes staciju skaits uz transportlīdzekli ir zemākie Savienībā. Lai Kipra atbilstu paketes "Gatavi mērķrādītājam 55 %" mērķiem, tai ir jānosaka vērienīgāki mērķi attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu un atjaunīgās enerģijas un energoefektivitātes palielināšanu.

- (33) Darbaspēka un prasmju trūkums nozarēs un profesijās, kas ir svarīgas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, tostarp neto nulles emisiju tehnoloģiju ražošanā, ieviešanā un uzturēšanā, rada šķēršļus pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. 2022. gadā vairākas profesijas, kuras vajadzīgas īpašas prasmes vai zināšanas, kas nepieciešamas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, saskārās ar darbaspēka trūkumu, un svarīgās nozarēs (piemēram, būvniecībā, ražošanā) tika reģistrēts arvien lielāks brīvo darbvieta rādītājs. Lai mazinātu prasmju nepietiekamību un veicinātu darba ņēmēju iekļautību un pārorientēšanu, būtiskas ir kvalitatīvas izglītības un mācību sistēmas, kas reaģē uz mainīgajām darba tirgus vajadzībām, un mērķtiecīgi profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi. Lai atraisītu neizmantoto darbaspēka potenciālu, minētajiem pasākumiem ir jābūt pieejamiem, jo īpaši privātpersonām un tajās nozarēs un reģionos, kurus visvairāk skar zaļā pārkārtošanās.
- (34) Padome ir izskatījusi 2023. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas veikto novērtējumu, un tās atzinums ¹⁵ ir atspoguļots 1. ieteikumā.

¹⁵ Atbilstīgi Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktam.

- (35) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm ieteica rīkoties, tostarp, izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai
- i) 2023. gadā saglabātu parāda atmaksājamību un atturētos no kopējā pieprasījuma visaptverošas stimulēšanas, veidotu labāk mērķorientētus fiskālos pasākumus augsto enerģijas cenu ietekmes mazināšanai un apsvērtu piemērotus veidus, kā samazināt atbalstu, mazinoties enerģijas cenu radītajam spiedienam; ii) uzturētu augstu publisko investīciju līmeni un veicinātu privātās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās atbalstam;
 - iii) atbalstītu algu attīstību tādā veidā, lai mazinātu pirktspējas zudumu, vienlaikus ierobežojot otreizējo ietekmi uz inflāciju, turpinātu uzlabot aktīva darba tirgus politiku un novērstu prasmju trūkumu; iv) uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un nodrošinātu, ka enerģijas atbalsts uzņēmumiem ir izmaksu ziņā efektīvs, īslaicīgs un orientēts uz dzīvotspējīgiem uzņēmumiem un ka tas saglabā stimulus zaļās pārkārtošanās realizēšanai; un v) saglabātu makrofinansiālo stabilitāti un uzraudzītu riskus, vienlaikus turpinot darbu pie banku savienības izveides pabeigšanas. 1., 2., 3. un 4. ieteikuma īstenošana Kiprai palīdzēs īstenot 2023. gada ieteikumā par eurozonu izklāstīto pirmo, otro, trešo un ceturto ieteikumu.
- (36) Padome ir izskatījusi 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un novērtējumu. Padomes ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti
- 1. ieteikumā. 1. ieteikumā minētā politika palīdzēs novērst nelīdzsvarotību, kas saistīta ar augsto privātā sektora, valsts sektora un ārējo parādu. 2. ieteikums palīdz īstenot
 - 1. ieteikumu. 1. ieteikumā minētā politika palīdz gan novērst nelīdzsvarotību, gan īstenot
2023. gada ieteikumā par eurozonu izklāstītos ieteikumus atbilstoši 35. apsvērumam,

AR ŠO IESAKA Kiprai 2023. un 2024. gadā rīkoties šādi.

1. Cik drīz vien iespējams, 2023. un 2024. gadā izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus. Ja atkal pieaugošu enerģijas cenu dēļ ir nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai ja esošie pasākumi ir jāturpina, nodrošināt, ka šādi atbalsta pasākumi ir orientēti uz neaizsargātu mājāsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un ka tie saglabā stimulus enerģijas taupīšanai. Saglabājot stabilu fiskālo stāvokli 2024. gadā, saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt mehānisma dotāciju un citu Savienības fondu efektīvu apguvi, jo īpaši, lai veicinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Veicināt privātā sektora parāda samazināšanu, tostarp īstenojot efektīvu piespiedu atsavināšanas sistēmu.

Laikposmā pēc 2024. gada turpināt veikt investīcijas un reformas, kas veicina lielāku ilgtspējīgu izaugsmi, un saglabāt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli.

2. Paātrināt atveseļošanas un noturības plāna īstenošanu, tostarp nodrošinot pienācīgas administratīvās spējas, un ātri pabeigt *REPowerEU* nodaļu, lai nekavējoties sāktu tās īstenošanu. Turpināt kohēzijas politikas programmu ātru īstenošanu ciešā papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu.
3. Veikt pasākumus, lai uzlabotu valstij piederošo struktūru pārvaldību saskaņā ar starptautiskajiem standartiem.

4. Samazināt atkarību no fosilajām degvielām un dažādot energoapgādi. Vairāk izmantot atjaunīgo energoresursu potenciālu enerģijas ražošanā un paātrināt atjaunīgo energoresursu izmantošanu, izmantojot piemērotus ekonomikas instrumentus un ieguldot elektrotīkla uzlabošanā un modernizācijā, tostarp enerģijas uzkrāšanas iekārtās. Paātrināt elektrotīklu starpsavienojumu izveidošanu. Paplašināt un paātrināt energoefektivitātes pasākumus, lai cita starpā risinātu enerģētiskās nabadzības problēmu. Paplašināt un paātrināt pāreju uz ilgtspējīgu transportu. Pastiprināt politikas centienus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes un kompetences.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs / priekšsēdētāja*
